

VRTEC

ČASOPIS S PODOBAMI ZA
SLOVENSKO MLADINO

LVI. TEČAJ

UREDIL
JOŽEF VOLC

V LJUBLJANI, 1925/6

IZDALO DRUŠTVO PRIPRAVNIŠKI DOM

NATISNILA JUGOSLOVANSKA TISKARNA

KAZALO.

	Stran		Stran
Pesmi.		Zvonovi.	101
Pesmica o hruškah. (<i>L. Turšič.</i>)	12	Kje ti je tekla zibel?	117
Po počitnicah. (<i>J. Polak.</i>)	17	Majnik.	133
Jezus pobira sadove. (<i>P. Krizostom.</i>)	28	Na grič pojdeva.	149
Deklici Kristinci. (<i>A. Žužek.</i>)	46	Mladinski novičar. 18, 34, 49, 66, 82, 114, 146, 162	162
Cerkvica. (<i>Štefan Tonkli.</i>)	48	Modrost v pregovorih domačih in tujih. 19, 35, 51, 67, 83, 115, 130, 147, 163	163
Božična. (<i>A. Žužek.</i>)	65	Drobiž. 19, 35, 51, 67, 83, 99, 130, 147, 163	163
Naš župan. (<i>L. Turšič.</i>)	96		
Butara. (<i>A. Žužek.</i>)	124	Zabavne in kratkočasne stvari.	
Voščilce. (<i>M. P.</i>)	129	Pravokotnik. 20, 68.	
Pomladni snežec. (<i>L. Turšič.</i>)	109	Računska naloga. 20, 67, 84.	
V maju.	140	Posetnice. 20, 36.	
Pred majniško kraljico. (<i>Gustav Strniša.</i>) 145		Podobnica. 20, 36, 52, 68, 84, 100, 116, 132.	
Trpin. (<i>L. Turšič.</i>)	159	Besedna uganka. 36, 132.	
Črešnje. (<i>Višemir Fr.</i>)	162	Križ. 36, 116.	
Povesti, pripovedke, popisi, prilike in basni.		Skrivalica. 52, 68, 132, 147.	
Roža z Mucne gore. (<i>Jos. Vandot.</i>) 2, 22, 38, 54, 70, 86, 103, 118, 134, 150	150	Izpremenjevalnica. 52, 132.	
Učeni pogovori. (<i>Ks. Meško.</i>)	9	Sestavljalnica. 52.	
Previdnost, previdnost! (<i>J. E. Bogomil.</i>) 94		Skrita imena. 84.	
Kako je našla dušica pokoj. (<i>Fr. Zupančič.</i>)	47, 60	Konjiček. 84, 115, 148.	
Listki lepote. (<i>Bistriška.</i>)	79	Paznica. 100.	
Četrtri revež. (<i>B. Bazin-Kriha.</i>) 92, 110, 125		Grb. 100.	
Svinčnik. (<i>A. Žužek.</i>)	141	Večna pot. 100.	
Hanza. (<i>J. Lavtižar.</i>)	157	Naloga. 115.	
Ob košnji za potokom. (<i>J. E. Bogomil.</i>) 160		Premikalnica. 148.	
		Odlomek iz pisma. 148.	
Prirodopisni sestavki.		Novi listi in knjige. Razno.	
Pri puranih. (<i>J. E. Bogomil.</i>)	44	Listnica uredništva. 20, 52, 84, 132, 164	
Zemljepisni, zgodovinski in življenjepisni sestavki.		Slovstvo.	19, 35, 99
Iz zgodovine kranjskih trgov. (<i>Leop. Podlogar.</i>) 12. Planina.	13, 30	Slike.	
Petnajst let apostolske službe.	102	Planina gorenja.	14
Koristni nauki.		Planina doljenja.	15
<i>Gorski:</i> Zanimive pripovedi profesorja Silvestra.	63, 76, 97, 112, 127, 144	Jezus pobira sadove.	29
<i>Ant. Žnžek:</i> Pozdrav in posvetilo.	1	Pri puranih.	45
Jesen mi je prišla nasproti.	21	V Planici pozimi.	68
Nocoj to uro.	37	K novemu letu.	78
Božič.	53	Dr. Andrej Karlin.	102
Na drevesu tvojega življenja.	69	Ob košnji za potokom.	160
Vidim te.	85	Rešitve ugank, podobnic itd. 36, 52, 68, 83, 100, 115, 131, 148, 164.	
		Rešilci na platnicah od 2.—10. štev.	
		Vabilo na naročbo. (Platnice 1. in 10. štev.)	

Vabilo na naročbo.

Naglo poteče solnčno leto, še hitreje pa šolsko. Ne bo dolgo, pa se bodo spet za Vami zaprle učilnice, odložili boste šolske zvezke in knjige, svobodneje zadihali in privoščili več počitka svojemu telesu in duhu. Kako se že veselite na ta čas!

Preden se razidete, pride še enkrat tudi „Vrtec“, da se od Vas poslovi in Vam želi prav zdravih in radostnih počitnic. Tudi Vi ne pozabite nanj pa prosite med počitnicami svoje starše, naj ga Vam spet naroče v novem šolskem letu 1926|27. Obljubimo Vam, da bo novi letnik posebno mikaven v besedi in sliki, podroben v pesmih in povestih, v zagonefkah še bolj dostopen tudi mlajšim. Priporočajte med počitnicami „Vrtec“ v svojih prijateljskih krogih in vsi mu ostanite tudi v novem šolskem letu zvesti naročniki.

Sprejmite našo gorko zahvalo za ves trud tudi Vi, naši dragi sotrudniki, marljivi širitelji in blagi podporniki lista. Kar dobrih semen požene globoke korenine v otroških srcih, bo svojčas rodilo dober sad tudi Vam v čast in zasluženje.

Za leto 1926|27 ostane naročnina kot v preteklem letu: Vrtec in Angelček skupaj bosta stala Din 22, Vrtec sam Din 14, Angelček sam Din 8. Naročnino sprejema Uprava „Vrtca“ v Ljubljani, Sv. Petra cesta šte. 80. — Čekovni račun uprave ima šte. 10.470.

Pozdrav in posvetilo.

O, da sem vrtnar tvoje duše, otrok moj!

V brsteči njen vrtec bi hotel presaditi tri cvete ljubezni, tri božje sadike.

Vsak, kdor pojde mimo, se bo ozrl na bogato cvetje, najlepše v dehteči ogradi, široko trepetajoče v rosi tvojega mladega jutra, vse zlato od žarkih ognjev tvoje mladosti.

To prvo cvetko za tvojo mater.

Ti ne veš in ne umeš, kako brez mej je njeno življenje, ena sama žrtev in darovanje. Vedi pa, da je na tem svetu materi edino plačilo otrokovo čisto srce in neskaljeno oko.

Da ne bi nikoli povešal oči, kadar gledaš materi v obraz!

Naslednji cvet za domovino.

Ko tebe še ni bilo, je živela ponižana in bedna v robstru težkih stoletij. Naši dobri in veliki možje so umirali, pa niso vedeli, kdaj bo konec ceste, ki so jo utirali v jasne dni. Tebi, dete, pa je Vsedobri namenil, da ugledaš luč slovenskega solnca v svobodi, se razvijaš v prostorni domovini in žgoliš sladko govorico materino.

Ljubi domovino, vredna je vse ljubezni!

In zadnjo sadiko za ves ta svet.

Tvoj brat je sosedov deček in tudi planšarjev sin v švicarskih Alpah, gosja pastirica v daljni Bretoniji je tvoja sestra in pa kodroglava zamorka v šoli bele misijonarke.

Vsi smo si bratje, vse sestre, nad nami pa je Bog!

In imamo pisma izbrancev njegovih: Bog je ljubezen, in kdor ostane v ljubezni, ostane v Bogu in Bog v njem. In: Kdor Boga ljubi, ljubi tudi svoje brate. In še: Kdor brata sovraži, ta je morilec!

Zakaj ti pišem ravno te-le besede za pozdrav in posvetilo, moja nežna sestrica, svetlooki bratec moj po Bogu in domu?

Zato, ker sem hodil z odprtimi očmi med ljudstvi našega časa in sem videl, kako vene na svetu božja rožica ljubezen, kako umira čut za pravico in za potrebe srca in duše, sem videl hrupno samoljubje, pohlep

brez konca, sebičnost brez ozirov, slepo, nepremišljeno uživanje svetnih lažidobrin.

In zato, ker vidim i tebe, in mi je tako težko zate in s teboj za naš rod; zato ti pišem te besede, zato bi tako srčno želel biti vrtnar tvoje duše.

Ker iz ljubezni je vse dobro, in je ljubezen Bog, ki je dobrot, lepa in neskončna.

Pozdravljena, nežna sestrice, da si mi zdrav, bistri bratec moj!

Anton Žužek.

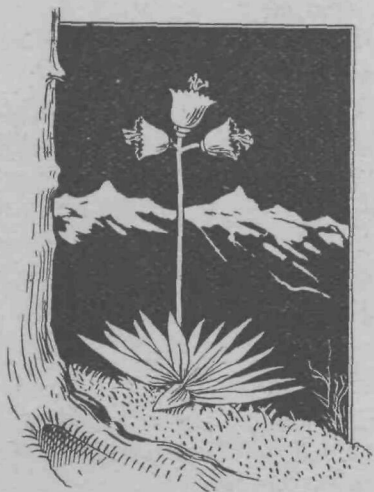

Josip Vandot:

Roža z Mucne gore.

Povest.

1.

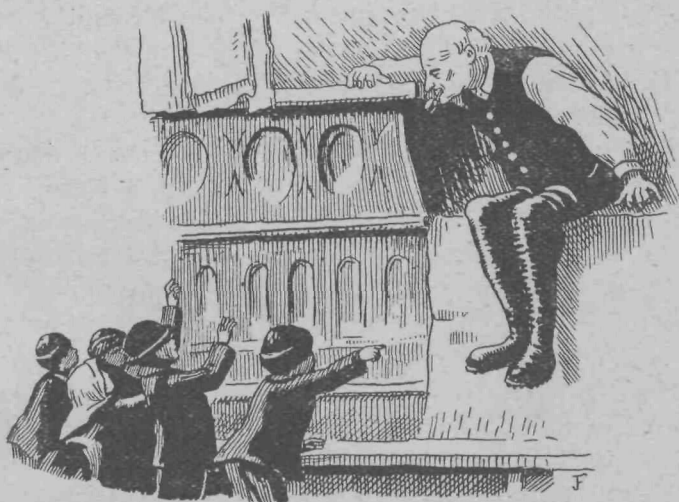

Natanko se pač ne morem spomniti, koliko let je že minilo od takrat, ko je bil Lipnikov Gab star deset let. Toliko pa vem vseeno, da je preteklo od takrat šestdeset let, če ne že več. Pravijo, da je bilo čudno leto takrat. Pozimi je bilo tako malo snega, da niso mogli spraviti niti snega s strmih senožeti, ki se razprostirajo po visokem, samotnem gorovju onkraj Podkórena. A mraz je pritiskal tisto zimo, strupen mraz, dá so zamrznile vse vode po zagorski dolini. Ljudje so se zavijali v debele, kosmate ovčje kožuhe, če so le stopili na dvorišče. Okna so zamrznila, in skozi debele ledene rože ni moglo posijati niti solnce, ki se je plazilo ves dan ob

razdrtih grebenih snežnikov, obkrožajočih tiho, ozko Planico. Huj, in vaškim paglavcem so zmrzovala ušesa, ščinkovec jim je sedal na rdeče nosove, in niso jim pomagale niti črne madre niti debele volnene nogavice in rokavice! Javkali so in se stiskali k zakurjeni peči, dokler se stari oče

ni naveličal njih javkanja. Stari oče je sedel na grelici (zapečku), čedro je kadil, goste dime je pihal in se je jezil na razježeno otročad. No, paglavci so ga res ubogali, toda samo za nekaj hipov. Pa so pričeli spet javkati in se togotiti na zimo, ki je ni hotelo biti ne konca ne kraja. Pa je stari oče spet zagodrnjal in se zjezil — oj, vso zimo je godrnjal in se jezil tam gori na gorki grelici.

Pa nazadnje je le prišla pomlad, in tisto pomlad je dopolnil Lipnikov Gab res deset let. Pomlad pa je bila lepa, da še nikoli take v zagorskem svetu. Paglavci so se oddahnili, a še bolj se je oddahnil stari oče na grelici, ker mu ni bilo več treba, da posluša javkanje in vreščanje razježenih paglavcev. Zadovoljno je pihal sivkaste dimčke iz svoje čedre in čakal, da postane solnce še bolj gorko in veliko. Čakal je in godel sam pri sebi neko čudno, staro pesem, ki je ne pozna več današnji mladi svet. Solnce je pa kukalo skozi nizko okence, po podu so se igrali nebogljeni

pomladanski žarki in so se zibali lahko, lahko nad črešnjevo, belo pogr-njeno mizo... »Hencajte — no!« se je namuznil stari oče. »Pa bo le solnce že zadosti gorko, da mi malo pogreje stari, skrivljeni hrbet. Pojdem pred hišo in se vsedem na klopico, na tisto mojo klopico...«

Že se je pripravljal, da se skobaca z grelice. A tisti hip se je pri-podila v hišo razježena otročad in je vpila vse vprek in vikala, da je šlo staremu očetu skozi ušesa. Pa je res spet stari oče zarobantil, na vso moč je zarobantil in se je napol dvignil na grelici. — »Mir, vam rečem!« je zavpil, da se je potreslo po izbi. »Ti nesrečni nepridipravi! Kako ti vrišče in mislijo, da sem jaz svoja ušesa ciganom ukradel... Ali bo mir? Ho — ali bo ali ne?«

Toda otročad ga ni poslušala, ampak je vpila in vreščala naprej. Vpila je pa tole: »Stari oče, vi stari oče! Na Mucno goro pojdite pogledat! Pa boste nekaj videli, stari oče! Čudna reč je na Mucni gori... Taka

roža tam raste — joj, kako čudna! Še nikoli nismo videli take rože... Pa tudi vi gotovo še ne, stari oče! Res, pojdite z nami, boste videli tisto čudno rožo... O, tudi vi ji ne boste vedeli imena, kakor ga tudi mi ne vemo... Kar z nami pojdite, stari oče, pa vam pokažemo čudno rožo...»

Stari oče ni več vpil, ampak je poslušal otročad in se čudil njenemu govorjenju. — »Hencajte — no!« je zagodrnjal. »Čudno se vedejo danes ti paglavci in gotovo ne lažejo. Pa bi le šel z njimi na Mucno goro, da pogledam, kaj je s tisto rožo. Saj, kaj bo to — na Mucno goro! Kosti si malo razmajem v solncu medpotoma... Ne bo mi škodilo — hencajte no, ne bo mi škodilo...«

Pa se je stari oče res skobacal z grelice. Topel, volnen suknjič si je oblekel in je poveznil na glavo črno madro. Grčavo palico je vzel iz kota, pa se je napotil iz hiše. Stopil je na cesto in šel počasi po nji. Okrog njega se je pa drenjala otročad, vsa nemirna in zasopla, pa je čebljala venomer, čebljala samo o čudni roži, ki je zacvetela na Mucni gori... »Videli jo boste, stari oče!« so gostoleli otroci. »Kmalu jo boste videli. Saj ne raste prav na vrhu. Tam na trati raste — za tistimi tremi macesni, ki so menda stari že sto let. Tam boste videli tisto čudno rožo, stari oče! Pa ji ne boste vedeli imena...«

»Hm,« je godel stari oče in je stopal počasi, počasi naprej, pa se je opiral ob grčavo palico. In so dospeli iz vasi do zelenega hriba, ki se dviguje onkraj vasi strmo navkreber. Šli so po ozki stezi med nizkim grmovjem in so kmalu prišli do treh debelih, s sivim lišajem poraslih macesnov, ki so samovali med krivenčastim grmičjem. — »Tam zadaj raste čudna roža,« so skoro šepetali otroci. »Oh, skoraj se ne upamo blizu. Strah nas je... Pa ker ste z nami vi, stari oče, pa le gremo in vam pokažemo tisto rožo... Glejte jo, stari oče! Tam pri tretjem macesnu, vidite?... Ali jo vidite, stari oče? Ali jo vidite?«

Stari oče je stopil za macesen in je res ostrmel. Zagledal je tam na mahoviti trati veliko, košato rožo, ki je bila zares čudna. Na dolgem, debelem stebelu, okrog in okrog obdanem od rumenih, suličastih listov, so tičali trije vijoličasti cveti. Široke, zobčaste čaše so imeli ti cveti, in dolgi, rdeči pestiči so moleli iz čaš in se tresli polahko, polahko v pomladnem vetrecu, ki je vel nad Mucno goro. Čudovit in težak vonj je dehtel od rože, da je človeku jemalo sapo... Stari oče je gledal tisto rožo, z glavo je majal in je ponavljal venomer: »Hm, hencajte no, hm...«

»Stari oče, kako je ime tej čudni roži?« je izpraševala otročad nestrpno. »Ali veste vi, stari oče? Ali ste že videli kdaj tako rožo? Dajte, povejte nam, stari oče!«

Stari oče je pa le zmajeval z glavo ter pomišljal in pomišljal. Naposled je šinil z roko preko čela, madro si potisnil malce nazaj in izpregovoril: »Hm, otročički, hm... Nisem še videl v življenju take rože. A slišal sem o nji, že mlad slišal... Ta roža se imenuje roža-ponoža. Vsakih sto let zacveti enkrat na Mucni gori, pa — — naznanja samo nesrečo. Oj, nesrečo za tistega, ki je tako predrzen, da se jo upa utrgati.

Otročički, pustimo rožo-ponožo, da se nam ne dogodi kaj hudega. Domov pojdemo in pozabimo na to rožo-ponožo!«

Stari oče se je okrenil in brž pričel stopati po stezi navzdol. Pa tudi otročad se je obrnila in je šla za njim. Samo Lipnikov Gab je postal pri roži, tisti Lipnikov Gab, ki je bil res dopolnil tisto pomlad deseto leto. Pa je bil Gab res drzen. Še celo z roko se je dotaknil čudovite rože, posmejal se, pa je rekel na glas: »Če si tudi čudna, ti roža-ponoža, pa jaz se te nič ne bojim. Še celo utrgal bi te in te zateknil za klobuk, če bi se ne bal starega očeta. Pa bi me gledali ljudje in bili nevoščljivi, da nosim tako lepo rožo za klobukom. Kar utrgal bi te, ti roža-ponoža!«

»O ti pob nesrečni! Ali mi greš hitro od rože!« je zavpil stari oče, obrnjen nazaj, in zažugal z grčavo palico. Gab se je tedaj vendarle premislil, pa pritekel k staremu očetu in dejal: »Saj nočem rože-ponože, oče! Še doteknil se je ne bom, pa če je še tako lepā. Le brez skrbi bodite, oče!«

Stari oče ga je pogledal prav ostro. Potem so šli počasi po hribu navzdol in so se vedno bolj bližali ozkemu trgu na vasi. Mimo njega je tekel in šumel gorski potok Krotnjek. Na trgu so pa obstali vsi začudeni in so gledali na silno, kosmato zver, ki jo je držal na močni verigi velik in močan dedec. Čudno je bil napravljen ta dedec: ves je bil črn po obrazu in je imel tudi črne, strašne brke. Z levico je vihtel debelo gorjačo, z desnico pa vlekel za močno vrv, ki je bila na njo privezana kosmata zver. Dedec je govoril in hropel s hudim glasom, zver pa je stopicala in se je vrtela na zadnjih nogah, kakor da pleše. Pa je brunčala in godla strahovito in je pokazala tupatam bele, ostre zobe.

Otročad se je stisnila k staremu očetu, ker je je bilo strah neznane zveri. A stari oče jo je tolažil in rekel: »Ne bojte se, otročički! Nič vam ne stori ta zver. Saj je priklenjena na verigo. In tudi železen obroč ima v nosu, da ne more kamorkoli... Medved je to, otročički, medved, ki pleše tako, kot ga je naučil tistile mož... Ne bojte se, otročički, nič ne bo hudega!«

Medved je plesal, godel in momljal in je sršel po otročadi. Tuji, črni mož je pa vpil nad njim in ga priganjal s palico. Otroci se niso upali blizu, ampak so gledali samo od daleč. Le Lipnikov Gab se je opogumil in je stopil bliže. Radovedno je ogledoval silnega medveda in črnega moža, pa se jima je čudil. — »Hm,« si je mislil, »kako lepo pleše ta zverina! Grd je medved — to je res. Pa jaz se ga toliko bojim kot mačka doma in bi ga tudi držal na verigi kakor tistile mož. Pa bi ga priganjal — hopsa — hop... Kaj, ko bi stopil k možu in bi ga prosil, naj mi malo prepusti medveda. To bi jaz nagnal kožuharja! Pri meni bi plesal še lepše ko pri črnem dedcu... Kaj? — Kar poprosim ga...«

In Lipnikov Gab je stopil bliže. Za suknjič je potegnil tujega moža, pa mu je rekel: »Slišite, stric? Lepo vas prosim, pustite malo medveda meni! Jaz se ga nič ne bojim... Za verigo ga bom držal in ga naganjal — hopsa — hop! Pa boste videli, meni bo še lepše plesal kakor vam. Lepo prosim, stric!«

Mož je Gaba prav hudo pogledal in zarentačil nevšečno. S palico je okrenil in ni dosti manjkalo, da ni udrihnil po predrznem Gabu. No, Gab se je previdno umaknil in stopil tri korake nazaj. A tedaj je zabrundal medved kot kovaški meh in se pognal, pa zamahnil po fantu. Zadel je prav nemilo Gaba v hrbet, da je deček odrčel kakor žoga in padel po cesti, kakor je bil dolg in širok. — »O jomine!« je zavriskal v strahu. »Medved me bo — jomene, medved me bo... Pomagajte!«

Naglo se je potem pobral in zdrvel na vso sapo k staremu očetu. Oklenil se ga je in sopel ves preplašen. — »Ti nesrečni galjot!« ga je kregal stari oče. »Kaj si si izmislil! Z medvedom se boš igral, s samim divjim medvedom? Boga zahvali, da te zver ni pobila, ampak samo oplazila s šapo! Pa si boš tudi to zapomnil, fant!«

»Oh, oče, bom si zapomnil medveda,« je trepetal Gab, dasi se ni bal, ker je vedel, da je pri starem očetu varen. »Pa me je tudi udarila kot s polenom zver nemarna. Ne bi bil verjel, da je medved tako hudoben in nagel. Bom si zapomnil, vam rečem, oče!«

Črni mož je potem vodil medveda po ozkem trgu gor in dol. Potlačeni klobuk si je snel z glave in pobiral vanj groše, ki so mu jih metali ljudje. Nato je odšel z medvedom po cesti skozi vas. Otročad mu je sledila od daleč, ker je je bilo medveda zdaj še bolj strah. A Lipnikov Gab je brž pozabil medvedje šape. Stekel je naprej, stopil tik za medveda in ga je oponašal v hoji in brundanju. No, medved se pa ni zmenil zanj, ampak je stopal počasi za črnim možem. Pa se je Gabu radi tega zameril — kar jezica ga je pograbila in zasrbelo ga je po dlani. Sklonil se je in pobral kamen, pa ga je zalučal v medveda. Pač je zadel kamen, a zverine to ni nič zbolelo. Še okrenila se ni, ampak zavila okrog ovinka in izginila otročadi izpred oči.

Stari oče je odšel domov. Toda otroci so ostali še vedno na cesti in so se glasno pogovarjali o medvedu. Pridružil se jim je tudi Lipnikov Gab in jih je pričel zasmehovati. — »Oh, vi ste pa pravi junaki! Pred boro rožo-ponožo ste se tresli kakor zajčki pred mačko, a medveda se še od blizu pogledati niste upali. Stavim že zdaj, da ne veste, kako izgleda prav za prav. Ali je bil črn ali bel? Hahaha! Mene poglejte, ki sem se z medvedom skoro igral in sem mu vrgel kamen v hrbet, da je trikrat poskočil... Junaki ste, joj, strašni junaki!«

Otročadi ni bilo všeč Gabovo zabavljanje. Pričeli so godrnjati, pa tudi dve ali tri pesti so se že stisnile in na skrivaj zažugale Gabu. A Gab se je razkoračil in se je še huje postavljaj. — »Kaj se boste vi repenčili, ki ste zajčki?« je druge sramotil. »Jaz se lahko ponašam, ker se nisem ustrašil takega-le medveda. Vi se pa bojite še rože-pononže in se tresete pred njo. Jaz vam pa povem, da bo še danes za mojim klobukom. Še danes se bom postavljaj z njo, da se boste vi od jeze kar kisali. Boste že videli, kaj je Lipnikov Gab...«

Otročad se je ustrašila, in Grilčev Šimen se je celo prekrižaj, pa je rekel: »Nikar, Gab! Pusti rožo-ponožo! Ali ne veš, kaj so rekli stari oče? Rekli so, da bo nesrečen tisti, ki bo utrgaj rožo-ponožo... Zato premisli to malo, Gab, in ne govori tako!«

A Gab se je zasmelij, pokazaj pest Šimnu in mu rekel: »Kaj boš javkaj Šimen? Ne boj se radi mene! Lej, pravkar zdajle grem na Mucno goro po rožo. Kar zdajle, vidiš...«

In Gab se je obrnij, da se napoti po cesti. Pa otroci so se resnično zbalij zanj in so hotelij, da ga zadržij. Obkolijli so ga in ga niso pustij nikamor. Pa Gab se ni dolgo pomišljaj. S komolci je odrinij otročad in jo osuval s pestmi. Stekel je po cesti navzgor. Vrh klanca se je ustavij in in se je zasmelij otrokom. — »Pa ste res junaki — jomene, to ste junaki!« — — »Pojdite z mano, če se upate! Po rožo-ponožo grem na Mucno goro, po rožo-ponožo! Kdo gre z menoj, hej, kdo?«

Otroci šo se spogledavaj strahoma. Samo z rokami so mahaj, razkropijli se in smuknijli vsak na svoj dom. Cesta je bila prazna, in na nji je ostaj sam Lipnikov Gab. Stekel je po cesti naprej. — »Vedel sem, da so take mevže,« je premišljijeval. »Zaradi siromašne rožice se tresejo. A rožica jih ne bo ugriznijla, kakor tudi mene ne bo, ko jo odtrgam in si jo zataknem za klobuk. Hehe, to se jim bom smelij in jim strgaj korenček...«

Gab je že prišel iz vasi. Do hriba je dospelij in se napotij naravnost po stezi navzgor. Da bi mu bil krajšij čas, je pričelij veselo žvižgati in

pokati s prsti. Kmalu je bil pri treh samotnih macesnih in je spet zagledal čudovito rožo, ki je cvetela za zadnjim macesnom. Gab je stopil tik do nje. Že je iztegnil roko, da utrga krasni cvet. A hipoma roko povesi. Spreletelo ga je nekaj mrzlega. — »Kaj, če je stari oče le govoril resnico?« je pomislil. »Pa kakšna nesreča naj pride? I, nemara se strga divji medved črnemu možu z verige in pobegne. Pa prilomasti semkaj in me požre? ... To bi bila pač nesreča. Zato pa bi bilo morebiti bolje, da pustim rožo-ponožo v miru...«

Gaba je resnično stresel mraz, ko se je domislil očetove grožnje. Vsedel se je na kamen, z roko si podprl glavo in strmел na rožo, ki se je tresla v rahlem pomladnem vetrecu. Čimdlje jo je gledal, tembolj mu je bila všeč samotna roža. Kar oči so se mu svetile ob misli, kako bi se postavil v nedeljo na vasi, ko bi šel k maši in bi imel za klobukom lepo rožo. Vsi ljudje bi strmeli vanj in ga zavidali. In čudili bi se, jej, čudili... »Utrgaj rožo, Gab, utr gaj jo!« mu je nekaj govorilo. »Kaj se obotavljaš in bojiš? Stari oče, kaj ve —? Ali si fant, Gab, da cincaš? Utrgaj to zel, utr gaj!«

Gab je poslušal ta glas in se smehljaj. Skočil je na noge in stopil tik do rože. Z roko se je dotaknil in jo pobožal po žametnem cvetu. »Rožica-ponožica!« ji je rekel. »Zelo si lepa in zato tudi hudobna nisi. Prelepa si in zato te moram utr gati... Pa mi nikar ne zameri...«

Še preden se je Gab prav zavedel, je že okrenil roko. Pritisnil je močno s prsti in steblo rože-ponože je zaječalo komaj slišno in se sklonilo. V Gabovi desnici pa so tičali vsi trije krasni cveti in so dehteli tako močno, da je fanta stresalo. Za trenutek je šinil z roko preko čela, potem pa se zasmel. Trdneje so prsti oklenili žlahtne cvetove in Gab je zavriskal... »Rožica-ponožica!« je viknil. »Pa sem te le utr gal! — Lej, nesreče in medveda pa nikjer... Oj, rožica-ponožica! Pa si le moja!«

Gab je zavihtel utr gano rožo in zdrvel z njo po stezi navzdol. Po vsem hribu je tekел in se ni ustavil prej, da ni dospel v samo vas. Tam pa je skril čudovito rožo pod suknjič in se muzal, neprestano muzal...

Ksaver Meško:

Učeni pogovori.

Vztrajno in zadovoljno mulijo krave travo. Nad njimi cvrče lastovke ter si v brzem poletu love mušic za malico. Visoko gori na sinjem nebu se prepeljavajo s severa proti jugu belkasti oblaki.

V travi leži vznak pastirček, dvanajstleten, črnolas, zagorel fantič. Zraven njega sedi gospodarjeva hčerka, dekletce kakih šestih let, z razkuštranimi zlatimi kodri in velikimi, iščočimi očmi.

Pastirček drži obe roki sklenjeni pod glavo ter je ves zamaknjen v nebo. Tudi dekletce strmi v sinje višave. Oba sledita z očmi bežečim oblakom, oba razmišljata o neznanih čudežih, ki se gode tam gori.

Pa pravi dekletce s srebrnim glaskom: »Ti, Ivan, povej, kaj pa so prav za prav oblaki?«

»Kaj bi bili?« se zbuja deček iz sanjarij in zamišljenosti. Za spoznanje okrene glavo in zbočki pogleda vprašalko, kakor bi se srdil, da ga je zdramila iz lepih sanjarij. A ko vidi, kako zaupno ga gledajo njene oči, ki cveto iz mehkega mlečnega obrazka kakor potočnice ob potoku kraj travnika, mu splahne nevolja, kakor da je nikoli ni bilo v srcu, ne v mislih. Nenadoma pa se mu živo in hudomušno zablisne v očeh in čez sočne rdeče ustnice m'u švigne kakor senca smehljaja. Pa pravi: »Kamele so.«

»Kakšne kamele?« se zgane dekletce.

»Saj si jih vendar že videla naslikane v knjigi, Vikica. Večje so kot konj.«

Dekletce za čas molči, kakor da jo je to novo in nenavadno, kar je pravkar slišala, povsem zmedlo.

»Pa si mi pravil, ko sva gledala v knjigi, da jezdijo kamele v puščavi.«

»Kaj pa je drugo tam gori kakor puščava,« že odločneje in samozavestneje brani svojo trditev fantič. »Saj vidiš: nič hiš, nič drevja, nič trave, nič potokov in studencev — sam pesek.«

»Pesek je tam gori?« se čudi dekletce ter širi oči, kakor bi upala, da bo res videla tisti pesek tam gori. »Pa plav pesek? Nisem še videla takega.«

»Zakaj ne bi bil plav? Če je rjav, je lehkó tudi plav,« jo poučuje pastirček tako odločno, kakor bi bilo žalostno, da dekletce kaj takega še ne ve.

Dekletce mu ne zna in ne upa ugovarjati. Le eno se ji zdi čudno: »Kdo pa drži pesek tam gori, da se ne sesuje doli na nas?«

»Kdo? Angelci. Saj nimajo drugega dela.«

»Če pa nas varujejo!«

»Ah, dovolj jih je za vse to,« zamahne fantič z roko. »Ti niti ne veš, koliko jih je.«

»Pa so vam povedali to v šoli?« vprašuje v večjem in večjem začudenju deklica, ki ji je šola čudo, kjer vedo in znajo vse, česar nikjer drugje na svetu.

»Kje pa, če ne v šoli!«

Deklica strmi. A jo vznemirja že nova skrb:

»A kdo krmi kamele?«

»Tudi angelci.«

»In na pašo jih gonijo tudi angelci?«

»Kdo pa!«

»Ali jih zdaj ženejo na pašo, ker tako hite?«

»Ne. Zdaj jih ženejo na vodo.«

»Kje pa je? Saj ni potokov gori. Sam si rekel.«

»No, v morju, ti noričica mala. Daleč je to, tam onkraj sveta.«

Dekletce molči, strmi, razmišlja o morju tam onkraj sveta. Vidi v duhu, kako kamele žejno pijejo iz morja, ob njih pa stoje angelci z dolgimi pastirskimi šibami v rokah in čakajo, da jih povedejo nazaj na nebo, na neskončno pustinjo.

»In kadar se napijejo, jih priženejo nazaj na nebo?« vpraša dekletce strmé. Hoče, naj bi ji Ivan potrdil, da misli prav.

»Seveda. Kar črne bodo tedaj, tako bodo napete od vode. In če potem pridejo solncu preblizu, jim postane tako vroče, da teče pot kar curkoma z njih in pada sem doli k nam. Dež je to, da veš!«

»To je dež?« vsa zavzeta ponavlja deklica in zre s takim začudenjem v nebo, kakor da je bila do zdaj slepa in vidi čudo nebeško danes šele prvič.

Pastirčka síli že smeh. Hudo se mora premagovati, da ostane na videz resen.

Po dolgem strmenju in molku pogleda dekletce tovariša in mu pravi očitaje: »Pa mi do danes nisi tega nikoli povedal. Sambo da v puščavi jezdijo kamele, si mi pravil, in da jih zakoljejo ter pijejo vodo iz želodeca, ako nimajo več vode in jih prehudo žeja.«

»Premajhna si še, Vikica, ne more ti človek kar tako vsega povedati.«

»Zakaj pa ne?« se razgreva dekletce. »Če ti veš, pa jaz ne bi smela?«

»Saj pravim: premajhna si in prelahkovernna. Človek ti lehkó pove, kar ti hoče, pa vse verjameš.«

Pastirček se poltiho nasmeje. Tudi oči se mu smeji in gledajo tovarišico hudomušno in šaljivo.

Dekletce ga gleda s široko razprtimi očmi in ne more verjeti. Ali se res samo šali z njo, ji ne govori resnice? Utrga tik sebe dolgo bilko ter mu zagrozi:

»Ti, če mi lažeš, s tole travico ti izbežam murnčka iz noska.«

»Ti pa že, ti! Saj si še čisto otrok. Vse verjameš, kar ti kdo pove.«
In se glasno, iz srca smeji.

»Torej ni res, kar si pravil?« pravi deklica vsa nesrečna.

»Veš, da ne. Saj so le voda.«

»Kdo? Kamele?«

»Ne. Oblaki, ti noričica mala.«

»Voda? Zdaj spet lažeš.«

»Ne, zdaj pa ne! Sveto resnico govorim,« se odločno in resno brani deček. »Saj vidiš, da pada dež z neba. Torej je vendar voda tam gori.«

»Pa kako more voda tja gori?«

»Izpuhti. Saj vidiš včasih, kako puhti para iz travnikov ali iz lonca, kadar vre v njem voda. Glej, ta para se dviga v višave in se zgosti gori v megle. V obliki dežja pada nazaj na zemljo.«

»Tako? Zakaj pa si poprej lagal?«

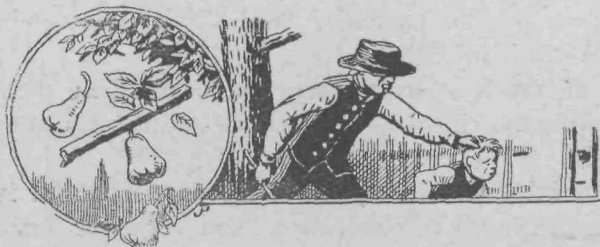
»Šalil sem se s teboj, ker si tak otrok.«

»Čaj, kje je murnček v nosku? Takoj ti ga izbežam, da boš drugič bolj priden.«

Poščegeta ga z bilko po nosku. Oba se smejita glasno in srečno.

Kravice mulijo travo vztrajno in zadovoljno. Nad njimi cvrče lastovke in si lovijo mušice za malico. Visoko na sinjem nebu jadrajo v slikovitih skupinah belkasti oblaki...

Leop. Turšič:

Pesmica o hruškah.

Zobki nabrušeni,
hruške pa zrele,
kaj, da oči bi jih
ne poželele?

Hej, zdaj le brž domov,
da kdo ne vidi! —
Hudi sosedov stric,
zdaj še ne pridi!

Nič ne pomagajo
nauki in sklepi —
malo krepelce v vrh,
polni so žepi...

Hudi sosedov stric
hušknil kot misel:
V rokah njegovih
tat je obvisel...

Laske zrahljal mu je
stric brez glavnika:
„Pridi, le pridi še,
kadar te mika!“ ...

Iz zgodovine kranjskih trgov.

12. Planina.

(461 m, 1140 prebivalcev.)

Med Postojno, Logatcem in Cerknico, v dolini, nad eno uro dolgi in čez pol ure široki, med lepo obraslim zelenim gorovjem — Lanski vrh, Ravnik, Haasberg, Počivalnik, Bukovec in Zagora — leži ob vznožju 872 m visoke Grmade, ob državni Tržaški cesti notranjski trg Planina. Šteje danes 198 številk.

Planina je izhodišče za obisk mnogih jam in votlin. Blizu je sloveča Malograjska ali Planinska jama, iz katere priteka Unica. Nad izvirom Unice je v razvalinah stari Planinski ali Mali grad, kjer so nekdanje gospodarili razni plemenitaši in je zdaj last kneza Windischgrätza. V tem gradu je v 16. in 17. stoletju večkrat zboroval kranjski deželni zbor.

Ne posebno daleč od gradu Haasberg, ki je last knezov Windischgrätz, so sloveče Škocijanske jame. Pod tem gradom po Mlinski dolini teče v Planinsko kotlino voda, ki jo pošiljajo sem odtoki Cerkniškega jezera. Največ vode pošilja v to kotlino Pivka, ki teče po tej kotlini izpod Malega gradu. Od tam naprej, kjer se ji pridruži Mlinski potok, nosi ime Unica. Neizrečeno zvita teče v podobi velikanskega S po 18 km dolgi strugi in se izgublja »Pod stenami«, ne daleč od vasi Jakovica, v neznan podzemeljski svet. Ker pa odtoki niso mogli požreti vse te vode, kolikor je je dotekalo, je Unica nekdanje povzročala velikanske povodnji, dokler ji niso napravili v novejšem času novih požiralnikov. Povodnji so spremenile kotlino v celo jezero, po katerem se je zamoglo voziti s čolni. Zelo močvirnat svet je moral biti tu nekdanje čase, še bolj kakor danes, ko se je že toliko poskusilo, da bi se voda do čistega odtekala.

Do leta 1875. je bila Planina sedež okrajne gosposke. Ko se je ta preselila v Logatec, je ostalo v trgu samo še županstvo, orožniška postaja in pošta.

Občina Planina šteje 3735 prebivalcev. K njej spadajo poleg trga (1140 prebivalcev) še vasi: Grčarevec (158), Ivanje selo (304), Jakovica (116), Laze (321), Liplje (53), Slivice (108) in Unec (614). Sedež okrajnega glavarstva in okrajne sodnije planinske občine je zdaj Logatec.

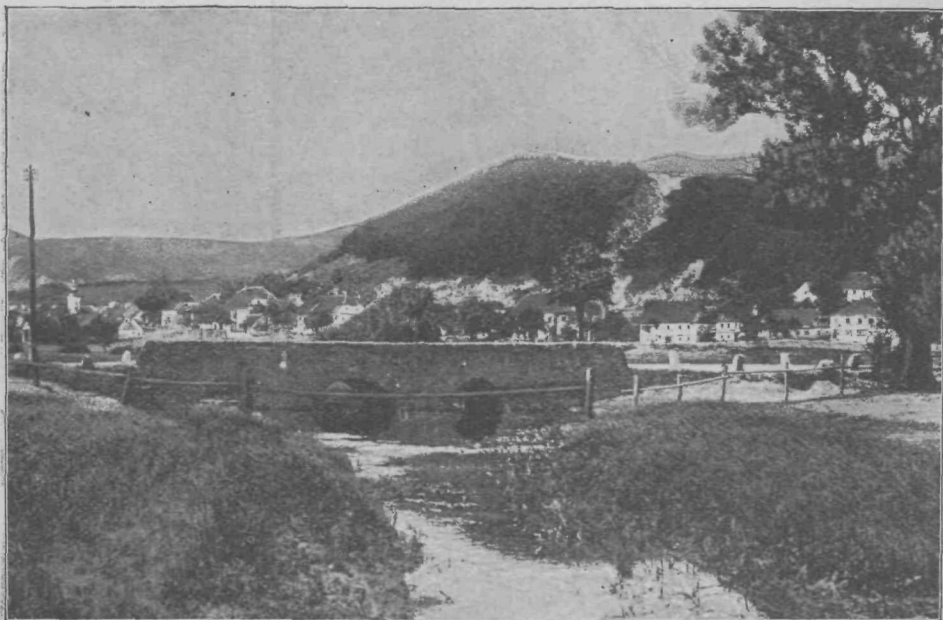
Župnija šteje zdaj 1457 duš, katero oskrbuje župnik z enim duhovnim pomočnikom. Spada pod dekanijo Cerknica. Sedanja državna meja z Italijo je zadnjih 6 liš odtrgala od trga Planine. Tudi ena podružnica, božjepotna cerkev Matere božje na Planinski gori, se je izločila iz naše države.

Šola, ki se je leta 1809. začela kot zasilna, je danes petrazredna. Planina, v starih časih imenovana Alben, je starodaven trg.

Pisatelj Megiser trdi, da je nekdam stalo tukaj rimsko mesto Albia, Schönleben pa, da je bila tu stara rimska postaja »In alpe Julia«. Število rimskih milj se res ujema z današnjim trgom Planino; poznajo se tudi sledovi stare rimske ceste: pod cerkvijo svetega Hieronima na Nanosu, nad Razdrtim, pod Stranjami, Landolom proti Studenem. Od Planine je držala rimska cesta v smeri stare zapuščene ceste do bližnje rimske postaje Longaticum. Ta rimska postaja je bila na kraju Dolnjega Logatca.¹

Planini so prvotno gospodovali Albenski gospodje, pozneje Goriški grofi, Hallerji in Eggenbergi. Kolikor nam je do zdaj znano, se omenja trg prvič leta 1217. V listini, ki jo je izdal tega leta goriški grof Engelbert, se oproščajo podložniki stiškega samostana vsake mitnine v nje-

Planina (gorenja) s podružno cerkvijo sv. Roka.

govem trgu, ki leži ob rečici, imenovani Unec (in suo foro versus comitatum Goritiensem ad fluvium, cognomine Unze).²

Valvasor omenja, da je dobil trg Planina ime od alpskega gorovja, ki obdaja v krogu Planinsko kotlino. Svetá, pravi, imajo tu malo obdelanega, toliko več pa gozda. Pečajo se od nekdam z obdelovanjem in prevažanjem lesa. Deželni knez je imel tu svojo mitnico.³ V začetku 19. stoletja je imel v Planini Ivan Kristijan Kanc tovarno za izdelovanje kresilne gobe, ki se je je veliko izvozilo na Tirolsko, Bavarsko, Nemško, Francosko in Rusko.⁴

¹ Mittheil. 1854, 5. — ² Schumi, U. u. R. B. II. 25. — ³ Dimitz, G. Kr. IV. 56, Valv. XI. 13. — ⁴ Illyr. Blatt 1820, 23.

Izmed privilegijev tega trga je ohranjen oni iz leta 1626. Izdal ga je na Dunaju cesar Ferdinand II. Listina je ohranjena v Kronberškem arhivu na Goriškem. Pisana je na pergament, pečat pa je odtrgan. Iz listine posnamemo, da so prosili tržani Planine za izdajo nove listine, ki naj jim potrdi stare tržne pravice. Starih listin nimajo več, ker so jim zgorele. Prosijo, naj se jim potrdi tržni dan na soboto in letni živinski semenj na dan svete Marjete, kakor je bilo to prej v navadi. To jim je cesar dovolil, da bi si izboljšali gmotno stanje.⁵ — Vzrok, da so tožili o slabem gmotnem stanju, je bil menda požar, ki je uničil v poletnem času leta 1626. planinski trg. Dne 16. avgusta tistega leta je potem poslala dvorna pisarna z Dunaja zaprošene pravice.

Planina (dolenja) z župno cerkvijo.

Leta 1830. so gradili po prizadevanju kranjskega guvernerja Kamila barona Schmidburga (1824—1840) novo cesto proti Trstu. Planincem je zelo pospešila njih promet z lesom. Planinci so bili ceste zelo veseli. Novo cesto so preložili iz močvirnih tal na utrjen, suh svet. Prav iz src hvaležnih Planincev je zapel znani dr. Jakob Zupan guvernerju Schmidburgu zahvalnico:

Pota tihega Tihina,
 Loke, Vidrge žive,
 Bled, Prule, Ig, Planina
 Teb' umreti ne dade.⁶

⁵ Mittheil. 1895, 30. — ⁶ Illyr. Blatt 1830, 45.

Planina je bila nekdam že po naravi utrjena. Poleg te naravne utrdbe trga in tržne poti nahajamo tu zgodaj tudi običajno utrdbo srednjeveških trgov, gradove. Trg sam se je razvil pod okriljem gradu Albenskih, po katerem je dobil tudi svoje ime. Sledu o tem gradu že davno ni več nobenega. Albenški se omenjajo še l. 1339. Bili so podložni plemiči ali vazali Goriških grofov.

Nad izvirom Unice stoje ostanki »turna«, ki nam kažejo kraj, kjer so zgradili Malograjski gospodje (Neuhaus) v davno minulem času močno trdnjavo. V njej so gospodovali pozneje Hallerji in mogočni Ravbarji. Izmed Ravbarjev sta posebno znana dva, Nikolaj in Erazem.

Nikolaj Ravbar je postal leta 1478. tržaški glavar. V tem času je živel v Predjamskem gradu pri Postojni glasoviti roparski vitez Erazem Predjamski. Izprva je bil mnogočislun junak in ga je cesar Friderik III. poklical celo na svoj dvor. Vročekrvni vitez pa se je nekoč sprl s cesarskim maršalom Papenhajmom in ga je zabodel. Po storjenem zločinu je pobegnil v svoj nedostopni Predjamski grad. Po navadi roparskih vitezov je potem napravljaval roparske pohode po vsem Notranjskem. Napadal je trgovske karavane, ki so potovale čez Kras v Trst in istrska mesta. Plenil je in požigal. Kadar ga je hotela oblast kaznovati, se je umaknil v svoj varni grad in brez skrbi čakal v varnem zavetju ugodne prilike za nov napad. Postal je s časom prava nadloga za vso Notranjsko. Zato je ukazal cesar Friderik III. leta 1483. tržaškemu glavarju Nikolaju Ravbarju, naj oblega Jamski grad in ujame drznega klativiteza. Ravbar je prišel z močnim vojaškim krdelom pred grad in ga oblegel. Ker pa ni mogel priti Erazmu s silo do živega, ga je hotel sestradati. Toda to se mu ni posrečilo. Iz grada je vodil skriven podzemeljski rov v Vipavsko dolino, odkoder se je Erazem preskrbljeval z novim živežem. Da bi oblegovalce zasmehoval, je vrgel včasih med nje cel kos pečenega mesa ali pa jim poslal svežega sadja. Naposled ga je pa le popustila sreča. Nezvesti Erazmov hlapec je razodel Ravbarju, da hodi Erazem vsak večer v sobo grajskega vratarja. Ravbar je tega hlapca podkupil. Obljubil mu je, da bo dal z baklo znamenje, kadar se bo spet Erazem napotil tja. Ko se je zvečerilo in pokazalo dogovorjeno znamenje, je nameril Ravbar svoj top proti vratarjevi sobi. Kamenita krogla je podrla grajski zid in ta je pod seboj pokopal Erazma, roparskega viteza. Z njim je izumrl plemiški rod Predjamskih.

Erazem Ravbar pa je nesrečno umrl leta 1518., 11. julija ob 3. popoldne. Zaročen je bil z neko plemenito gospodično iz Ljubljane. Doma pa je spoznal lepo in čednostno mlinarico iz vasi Malne in ji je obljubljal zakon. Toda ta ni marala postati njegova soproga. Vse grožnje, vsi lepi obeti mladega viteza je niso mogli pripraviti do tega, da bi se z njim poročila. Na dan svete Marjete povedo Erazmu, da je šla mlinarica v trg na semenj in da se vrne na večer domov. Ker se mu ni posrečilo, pridobiti ženske z lepa, je sklenil, da jo siloma odpelje v Mali grad. Urno zajaše žrebca in zdirja na cesto. Čaka v soteski, koder se je imela mli-

narica vrniti v Malne. Mlinarica res pride, pa se njegovi zopetni snubitvi ne odzove. Tedaj pa Erazem stegne po nji svojo roko, da jo potegne na konja in jo odnese v grad. Pri tem pa omahne, zdrsne s konja in si zabode bodalo, ki mu je smuknilo izza pasa, naravnost v srce. Bil je pri priči mrtev.⁷ Na mestu, kjer se je ponesrečil, so pozneje postavili kapelo, v steno pa vzdali kamenito ploščo z napisom: »Leta 1518., dne 11. julija ob 3. uri popoldne je tu umrl plemeniti gospod Erazem Ravbar. Njegova duša naj počiva v miru.« Kapela je zdaj že zdavnaj razpadla, kamen pa se hrani v ljubljanskem muzeju.

V vojnih časih so imeli v tem gradu deželni zbori tudi svoje seje. Pred par stoletji so kazali še dvoje vrat: ena so zapirala deželnozbornsko dvorano, druga pa deželno pisarno (Landstube, Landkanzlei). (Konec.)

⁷ Hormayr, Archiv 1823, 123.

Janko Polák:

Po počitnicah.

Ti sveži, pestri šopek
iz gozdnih rož spleten,
spomine ti budiš mi
kot šopek drug noben.

Oh, kje so lepi časi,
ko skakal sem vesel
po tebi, gozd zeleni,
in vriskal, žvižgal, pell

Odšli so lepi časi —
a pridejo nazaj,
ko spet bo zemlja mlada
in širni svet moj raj.

Umrl je dne 12. junija t. l. naš pridni sotrudnik Leopold Podlogar, župnik v Gozdu nad Kamnikom. Sedem let nam je že opisoval početek in razvoj bivših kranjskih trgov, njih pridobljene pravice in prizadete jim krivice, njih zgrade in nezgode v mirnih in viharnih časih. Dasi je teh trgov 33, nam je vendar marljivi pisatelj že leta 1918. izročil ves rokopis. Nekaterim naročnikom »Vrtca« so se zdeli ti članki presuhoparni ali previsoki za mladinsko čtivo; spet drugi — iz učiteljskih krogov — so jih celo pogrešali in povpraševali, zakaj se redno ne nadaljujejo. Ubrali bomo srednjo pot, pa priobčili vsako leto zgodovino dveh trgov, kar jih še preostaja. Dolžni smo to rajnemu, ki je žrtvoval tem spisom obilo truda in časa in to izvečine vse za Bog plačaj! Gotovo je — pridružujemo se poročilu njegovega pogrebovca — da tudi to Podlogarjevo delo ni vseskozi neoporečno; saj vemo, kako oddaljen od sveta je bival in znašal v hribe knjigo za knjigo, odkoder je črpal in sestavljal. Toda tudi to delo je dediščina, ki bo mnogim prihranila mnogo truda ob zbiranju podrobnega gradiva za našo zgodovino. — Pokojniku večern mir in hvaležen spomin!

Papež Pij XI. in mladina. Zdaj v svetem letu sprejema papež vsak dan kar v skupinah romarje iz vseh deželâ in narodov. Seveda se udeležujejo svetletnih milosti in odpustkov tudi Italijani. Dne 11. februarja je bilo sprejetih od svetega Očeta več stotin oseb iz župnije sv. Lavrencija (rimska okolica). Med udeleženci so bili tudi otroci. Ko jih sveti Oče ugleda, se obrne proti njim, pa jim napravi kralko pridigo o važnosti najmanjše pa vendar največje knjige, katekizma, ki vsebuje za otroke, za očete in matere ter za vsakega človeka postavbo božjo. Druge dobre knjige že tudi koristijo; nujno potreben in neizogiben je pa samo katekizem, ki vsakega uči, kaj je njegova prva in najvišja dolžnost: »Bogu služiti in dušo rešiti«.

Plačilo za dobro sestavljeno šolsko nalogo. V mestu Cleveland (države Ohio U. S. A.) so dobili vsi srednješolski učenci ob istem času enako pismeno nalogo: »Kaj bi naredil, če bi bil občinski svetovalec?« — Učencem, ki so jo najbolje pogodili, so dovolili malo zabavo, da so smeli priti v občinsko hišo in tam »igrati občinsko sejo«. Za župana treh ur je bil 14 letni učenec Harry Peebles; drugi so si razdelili posamezne posle... Pač ameriška vzgoja bodočih občinskih mož in starejšin!... Kaj sodite o nji?

Zopet tudi deca prizadeta. 20. marca je zavihral po srednjih pokrajinah Severne Amerike silovit vrtinec, ki ga imenujejo s španskim izrazom »tornado«. Taka vihra nastane ob mejnikih med hladnim ozračjem in med tropičnim podnebjem ter se vali naprej kakor išrok pas z neznansko hitrico in s tolikim pritiskom, da vse uniči, kar zadene. Zadnji »tornado« ob reki Mississippi je tako divjal, da je v trenutku razrušil ne-le mnogo poslopij, da, kar mesta, uničil veliko polja, zahteval tudi na tisoče človeških žrtev. V vrtinec je prišlo tudi neko šolsko poslopje, ko je bil uprav pouk otrok. Vsi so bili pokopani pod razvalinami. Ubogi otroci, ubogi tembolj, ker jim ni bilo mogoče nič pomagati!... Ko smo se zamislili v nesrečo pod razvalinami umirajočih učencev in učenk, je primerno in umestno vprašanje, kaj bi mi storili, če bi se nam pripetila taka nezgoda?... Prvo in najpotrebnejše, kar more človek v takem slučaju storiti, je kesanje, in sicer popolno kesanje, kesanje iz ljubezni do Boga, ki smo ga z grehi žalili. Če ti, ljuba mladina, še ni dovolj jasno, kako se obudi popolno kesanje, ki celo velikega grešnika opraviči in spravi z Bogom — vprašaj svojega kateheta v šoli, pa ti bo razložil.

Modrost v pogovorih domačih in tujih.

Mlad.

Mlad je, kdor je zdrav.
Le enkrat si mlad.
Kdor je mlad star, je star mlad.
Mladi žele biti stari, a stari mladi.
Mlad deluj, a star svatuj!
Kar se mlad naučiš, to star vršiš.
Kar mlad seješ, to star žanješ.
Kar si mlad končal, boš star spoznal.
Česar se mlad naučiš, tega ne izgubiš.
Kdor noče mlad kopati, mora star gladovati.
Ko bi mladi vedel, stari mogel in lenuh
hotel — bi se čudeži godili.
Mlad lažnik, dorasel tat.
Mlad gospod — star berač.
Mlad tepen — star vzgojen.
Mlad in moder — ne najdeš nikoder.
Mlada kri mirno ne stoji.
Mlado se dá zravovati, staro se ulomi.
Igra se, kar je mlado, staro gode rado.
Mlad hrbet lupi, star piti kupi.
Ko so mladi godni, se razlete.
Mladi mesec ne sveti vso noč.
Mladi stopajo staršem na prste, stari na
sree.
Danes mlad in čvrst, jutri prah in prst.

Drobiž.

Če bi tehtal vsak človek na zemlji 60 kilogramov, bi znašala teža vsega človeštva 90 milijard kilogramov; vso našo človeško revščino bi odpeljalo 120.000 tovornih vlakov po 50 vagonov. Vsa naša teža pa je komaj 66 bilijoninka teže zemlje. — Zapriva vse človeštvo v zaboj in dajva vsakemu človeku 1.7 m dolžine, 40 cm širine čez rame in 30 cm širine okrog prsi: zaboj bo samo 675 m širok, 1750 m dolg, 1 meter visok. O ti ubogi človek! — Če postaviva vse človeštvo na kvadratni prostor, bi znašala vsaka stranica samo 13 kilometrov in pol in bi torej avto ves ta prostor prav lahko obkrožil v eni uri. — Reciva, da ustaviva brzovlak, ki ima deset vagonov in vozi z brzino 70 km na uro: moč, ki

postane tedaj prosta, bi lahko zavrela 23.000 litrov vode in bi lahko dvignila vse Slovence (1 milijon) 10 metrov visoko.

Lisica in leoparda. Zadnjič je bilo v živalskem vrtu v Londonu veliko razburjenje. Neka lisica je zašla na nepojasnjen način v kletko leopardov. Naenkrat se je znašla pred dvema velikanskima leopardoma. Tako sta bila presenečena, da sta kar gledala. Ko sta se pa umirila, sta pa začela hudo pihati, in zdelo se je, da je lisici odbila zadnja ura. V smrtnem strahu je pa začela delati take skoke, da ji sicer zelo urna leoparda nista mogla blizu in jo je rešil strežaj s tem, da je odprl mala vrata, skoz katera je brž smuknila.

Žrtve džungle. V letu 1923. so v Britanski Vzhodni Indiji raztrgale zveri 3605 ljudi, kače so jih pičile do smrti 20.785. Tigri so raztrgali 1693 oseb, volkovi 835, leopardi 494, aligatorji 313, divji prešiči 119, medvedje 79, sloni pa poteptali 70. V istem času so uničili ljudje 23.911 zveri in 59.545 strupenih kač. Samo lovec Nenad Sind je ustrelil 18 bengalskih tigrov in 31 leopardov. Ta najboljši indijski lovec pravi, da bi se tudi trikrat večje število ubitih živali v džungli nič ne poznalo.

Martinček s tremi očmi. Angleška prirodoslovna družba je dobila za svoj prirodopisni vrt posebno redkost. To je skrajna redka vrsta martinčka, ki jo na Novi Zelandiji strogo ščitijo. Imenuje se »sphenodon«, ima pa na glavi še tretje oko, popolnoma pravilno. Martinček živi v luknjah, je zelo divji in roparski ter zada z ugrizom lahko resne rane. Hrani se z žabami, manjšimi sesavci in jajci.

Slovstvo.

Mali Lord. Roman. Angleško spisala F. H. Burnett. Poslovenil K. Pribil. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena broš. Din 24.—, v platno vez. Din 36.—. Ta povest sloveče angleške pisateljice je prevedena že prav v vse kulturne jezike, v slovenščino že dru-

gič. Vpliva tako blago na človeško srce, da jo odloži vsak čitatelj le s tihim sklepom, da hoče v življenju posnemati malega junaka te lepe knjige. Ne le vrelec užitka, tudi izvor dobrote in plemenitosti bo ta pripoved vsakemu olikanemu malemu in velikemu otroku našega naroda.

James Oliver Curwood: **Kazan, volčji pes.** Kanadski roman. Poslovenil P. V. B. Natisnila Jugoslov. tiskarna v Ljubljani. Založila Jugoslov. knjigarna v Ljubljani. Cena broš. izvodu Din 18, trdo vezanemu v platno Din 30. — To ni samo preprosta povest iz življenja lovcev in lovnih živali v severnih kanadskih pustinjah, ampak eno največjačnejših del ameriškega slovstva, ki je prevedeno skoro v vse civilizirane jezike. Posebno bo še zanimalo mladino, ki je živo zavzeta za te vrste povesti.

1. Pravokotnik.

(Mija Petričeva.)

Besede pomenijo:

a	a	a	a	a
a	a	b	d	d
d	e	f	i	i
k	l	m	n	o
o	r	r	r	r
r	r	v	v	ž

1. roparsko žival,
2. versko knjigo mohamedanov,
3. ime reke,
4. poljski pridelek,
5. del telesa,
6. vrsto pesništva.

Črke v srednji vrsti povedo naslov Gregorčičeve pesmi.

2. Računska naloga.

Čevljar si najame pomočnika. Pogodita se takole: Za vsak dan, ko boš delal, boš dobil 10 dinarjev. Kadar pa ne boš delal, boš pa ti dal meni po 6 dinarjev za slednji dan.

Čez 80 dni pa je šel pomočnik v drugo službo. Napravila sta račun, in takrat ni bil mojster nič dolžan svojemu pomočniku, pomočnik pa mojstru ne. Povejte, koliko dni je pomočnik delal, koliko dni pa ne?

3. Posetnice.

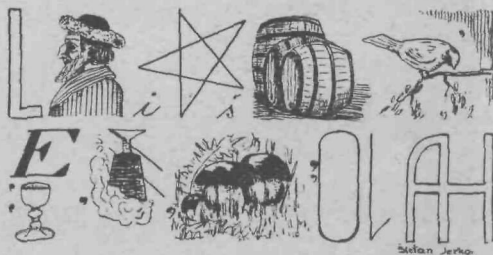
Etbin Kvas

Stani Bevk

Beti Knavs

Kako je ime gospodarju, pri katerem služi ta gospod in z njim obe gospodični.

4. Podobnica.

(Rešitev in imena rešilcev — ki se sprejemajo le tekom 10 dni po izidu lista — v prihodnji številki.) Objavijo se le imena rešilcev vseh zagonetk.

Listnica uredništva.

Vanin: Vse preveč igračkanja z besedami:

Naša mucka
mucka — cucka
vsako miško
sne za piško itd.

Odrasel človek mora ugibati, kaj hočete povedati, mimo otroških oči gre pa taka pesem brez koristi. Pesem naj se pa otroka prime in otrok nje. Saj daroviti ste. — L. B.: Za naše čitateljstvo pretežko. Ponudite »Mladiki«. Za dobro voljo lepa hvala! — Š. I. v M. Tako lahko pa s pesmicami ne gre! — M. V. v P.: Glejte, že prvi, drugi stavek spisa ne priporoči: Neki zimski dan, ko je že visoki sneg pokrival plan in ravan (razloček?), en reven kmetič se je napolil v mesto za nakupiti živil... Vračajoč se v njegovo skromno bajtico itd. — Tako ne smete! Oprosti Vas to, ker bivate tako daleč.